

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Jitky Zavřelové a soudců Petra Mikeše a Milana Podhrázkého v právní věci žalobce: **RNDr. Z. V.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 5. 2022, čj. 19692/22/5100-41453-711866, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 7. 10. 2022, čj. 30 Af 37/2022-79,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 7. 10. 2022, čj. 30 Af 37/2022-79, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce podal 24. 9. 2021 podání nazvané „*Odvolání proti rozhodnutí, žádost o prodloužení lhůty pro podání odvolání, žádost o nahlédnutí do spisu a další žádosti*“ (dále jako „první podání“). V něm uvedl, že o dražební vyhlášce ze dne 1. 7. 2021, čj. 1234722/21/2912-00540-704322 (dále jen „dražební vyhláška“), neměl doposud tušení. Tímto prvním podáním žalobce současně podal odvolání proti rozhodnutí o příklepu v elektronické dražbě z 25. 8. 2021, čj. 1444921/21/2912-00540-704322 (dále jako „rozhodnutí o příklepu“), i proti dražební vyhlášce a požádal o prodloužení lhůty pro podání odvolání proti oběma těmto rozhodnutím.

[2] Finanční úřad pro Kraj Vysočina (dále „správce daně“) rozhodnutím ze 7. 10. 2021, čj. 1554890/21/2912-00540-704322, rozhodl podle § 106 písm. e) zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu (dále „daňový řád“) tak, že se řízení o prodloužení lhůty pro podání odvolání proti dražební vyhlášce správce daně zastavuje (dále „prvostupňové rozhodnutí“). Toto rozhodnutí bylo odůvodněno tím, že podle § 195 odst. 5 daňového řádu proti dražební vyhlášce nelze podat odvolání. Lze proti ní uplatnit námitku, ale pouze ve lhůtě

30 dnů ode dne, kdy se daňový dlužník o úkonu dozvěděl, přičemž tuto zákonnou lhůtu nelze prodloužit. Žalobce se o dražební vyhlášce dozvěděl jejím doručením fikcí dne 19. 7. 2021, fakticky pak otevřením písemnosti vhozené do schránky dne 21. 7. 2021. Jestliže tedy žalobce podal první podání až 24. 9. 2021, je zřejmé, že lhůta pro podání opravného prostředku marně uplynula.

[3] Žalobce podal proti tomuto rozhodnutí odvolání, jež žalovaný zamítl výše označeným rozhodnutím.

[4] Rozhodnutí žalovaného posléze žalobce napadl žalobou, v níž navrhoval napadené rozhodnutí zrušit. Současně požádal o „odklad daňové exekuce“ dražební vyhláškou a následným rozhodnutím o příklepu v elektronické dražbě, o ustanovení zástupce a pozdějším podáním také o osvobození od soudních poplatků.

[5] Krajský soud v Brně (dále jen „krajský soud“) tuto žádost, resp. návrh, shora uvedeným usnesením zamítl, a to ze dvou důvodů.

[6] Předně zdůraznil, že pro přiznání osvobození od soudních poplatků musí být současně splněny dvě podmínky: návrh účastníka řízení nesmí být zjevně neúspěšný a musí pro to být dány zvláště závažné důvody, spočívající především v majetkových poměrech účastníka řízení. Připomněl, že napadené rozhodnutí je založeno na právním názoru o nepřipustnosti odvolání proti dražební vyhlášce, což představuje právní názor zjevně správný, neboť vyplývá přímo ze znění § 195 odst. 5 daňového řádu: *Dražební vyhláška se neodůvodňuje. Rozhodne-li správce daně o zrušení konání dražby, doručuje se toto rozhodnutí jako dražební vyhláška. Proti těmto rozhodnutím nelze uplatnit opravné prostředky.*

[7] Pokud se jedná o žádost žalobce o odklad dražební vyhlášky a rozhodnutí o příklepu v elektronické dražbě, ani tyto návrhy nemohou být úspěšné, neboť správnímu soudu nepřísluší vydat rozhodnutí o odkladu exekuce. Je to výlučně správce daně, kdo tak může učinit, což opět vyplývá přímo z textu zákona (§ 181 daňového řádu).

[8] Dále se krajský soud věnoval splnění druhé podmínky: existenci závažných (majetkových) důvodů. Zde zdůraznil, že důkazní břemeno ve vztahu k tvrzení a prokázání předpokladů pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce nesl žalobce. Krajský soud dospěl k závěru, že při posouzení poměrů žalobce nemůže být zohledněna nemajetnost jako důsledek skutečnosti, že žadatel nepracuje z vlastního rozhodnutí, pokud mu v práci nebrání zdravotní či jiné objektivní důvody. Žalobce neosvědčil své tvrzení, že jej nikdo nezaměstná a práci se nevyhýbá. Neuvedl, kdy a komu zaslal svůj životopis či reagoval na inzerci pracovní pozice. Pokud tvrdil, že hledá zaměstnání jako účetní nebo skladník, neuvedl a nedoložil, odkdy tak vážně činí a co konkrétně pro získání zaměstnání dělal. Má vysokoškolské vzdělání a dle živnostenského rejstříku je podnikatel. Nezaměstnaný je dlouhodobě a nevysvětlil, proč si zaměstnání nemohl najít již dávno. Současně ani netvrdí, že by byl evidován na Úřadu práce. V práci mu mají bránit zdravotní potíže, které však nedoložil. Žalobce navíc vlastní několik nemovitostí a netvrdí, že by je užíval k bydlení. Uvádí sice, že jsou zablokované exekutory, tudíž je nemůže prodat či pronajmout, ale nijak to nedoložil (ve správním spisu je exekuční příkaz jen vůči některým pozemkům). Žalobce neosvědčil, že přinejmenším v případě jednoho pozemku mu nic

pokračování

nebrání v prodeji, z jehož výtěžku by mohl hradit své potřeby, dluhy a zaplatit i soudní poplatek a advokáta. Při posouzení žádosti nelze zohlednit ani existenci žalobcových dluhů, protože jejich úhrada nemá přednost před zaplacením soudního poplatku.

II. Obsah kasační stížnosti

[9] Žalobce (dále „stěžovatel“) podal proti uvedenému usnesení krajského soudu kasační stížnost. V ní tvrdí, že své majetkové poměry popsal podrobně. Netuší, jak krajský soud z žádosti zjistil, že nepracuje z vlastního rozhodnutí. Stěžovatel utrpěl v roce 2011 vážný úraz, při kterém spadl z výšky pěti metrů na beton. Dlouho se nemohl hýbat a potřeboval doprovod. Několikrát se hlásil na Úřad práce a nemá nárok na žádnou podporu. Soudy mu nechaly obstatit všechny nemovitosti, přestože jejich hodnota je mnohonásobně vyšší než vymáhané závazky. Usilovně hledá zaměstnání jako účetní nebo skladník, ale zaměstnat ho nechce ani Charita. Bydlí na samotě a v žádosti popsal, že se nemůže přestěhovat a že bez auta nemůže dojíždět do zaměstnání.

[10] Dále namítal, že krajský soud závěrem, že jeho žaloba proti žalovanému nemůže být zjevně úspěšná, předjímá konečné rozhodnutí. Bez advokáta se nemůže lépe bránit.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[11] Kasační stížnost je důvodná.

[12] Relevantní právní úpravu pro nyní posuzovanou věc představuje § 36 odst. 3 s. ř. s., věty první, druhá a třetí, dle nichž *[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.* Jsou-li u účastníka splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může mu současně předseda senátu na návrh ustanovit zástupce, jímž může být i advokát (§ 35 odst. 10, věta první s. ř. s.).

[13] Podle krajského soudu stěžovatel nesplňuje ani jednu z uvedených podmínek: stěžovatelova žaloba nemůže být zjevně úspěšná a nejsou zde dány ani zvlášť závažné důvody v majetkových poměrech. Zjevnou neúspěšnost krajský soud dovozuje z toho, že napadené rozhodnutí je založeno na právním názoru o nepřípustnosti odvolání proti dražební vyhlášce. Tento právní názor je podle něj zjevně správný, neboť přímo vyplývá ze znění § 195 odst. 5 daňového řádu. Úspěšná nemůže být ani stěžovatelova žádost o odklad daňové exekuce (odklad dražební vyhlášky a rozhodnutí o příklepu), neboť rozhodnutí o odložení daňové exekuce může vydat dle § 181 daňového řádu pouze správce daně.

[14] K pojmu zjevná neúspěšnost přistupuje judikatura Nejvyššího správního soudu obezřetně. Vlastnost „zjevně neúspěšného návrhu“, již zákonodárce vyjádřil slovem „zjevně“, je třeba vykládat jako vlastnost návrhu seznatelnou „na první pohled“, jehož

neúspěšnost je bez jakýchkoli pochybností a dokazování zcela jednoznačná, nesporná a okamžitě zjištělná (rozsudek NSS ze dne 24. 3. 2006, čj. 4 Ads 19/2005-105, a také Kühn, Zdeněk a Kocourek, Tomáš a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, str. 268, body 93 a 94).

[15] Krajský soud v této souvislosti nevzal v úvahu několik okolností. Předně žaloba obsahuje mimo ty již zmiňované i další námitky, a to v části nazvané stěžovatelem „Zdůvodnění“. Stěžovatel zde vytýká žalovanému, že nesprávně vyhodnotil argumenty v jeho prvním podání z 24. 9. 2021 a v „Odvolání, návrhu a námítce“ z 18. 11. 2021. Žalovaný měl zejména pominout to, že se s dražební vyhláškou mohl seznámit až 2. 11. 2021, protože mu nebyla doručena (dle správního spisu byl stěžovatel doručujícím orgánem 9. 7. 2021 vyzván k vyzvednutí zásilky, bylo mu zanecháno poučení a po marném uplynutí desetidenní lhůty byla zásilka dne 21. 7. 2021 vložena do schránky, přičemž k doručení došlo fikcí dne 19. 7. 2021). Vzniká tedy otázka, zda žalovaný tato podání stěžovatele správně posoudil z hlediska jejich obsahu (tedy zda se stěžovatel nesnaží tvrdit, že šlo o námitku, jejíž podání proti dražební vyhlášce je přípustné). Pokud by tomu tak bylo, pak v situaci, kdy krajský soud současně zjistil, že stěžovatel má datovou schránku jako podnikající fyzická osoba (č. l. 84 a 85 spisu krajského soudu), stává se jeho původní závěr o zjevné neúspěšnosti stěžovatelovy žaloby, zpochybněným. Ačkoli v této chvíli nelze předjímat konečné posouzení žaloby, v kontextu těchto ne zcela jasně vymezených žalobních bodů a dalších skutkových okolností nicméně nelze učinit závěr o tom, že stěžovatelova žaloba nemůže být „zjevně“, „na první pohled“, „bez dalších pochybností a dokazování zcela jednoznačně, nesporně“ úspěšná. Zákon v takových případech při splnění všech podmínek předpokládá další postup soudu dle § 37 odst. 5 s. ř. s., a to případně i za pomoci ustanoveného zástupce.

[16] Pokud jde o posouzení druhé podmínky pro osvobození od soudních poplatků, Nejvyšší správní soud odkazuje na svůj rozsudek ze dne 22. 12. 2022, čj. 8 As 237/2022-30, jímž soud zrušil usnesení krajského soudu ze 7. 10. 2022, čj. 30 Af 38/2022-31, ve věci téhož stěžovatele protože krajský nesprávně posoudil jeho majetkové poměry. Protože se v této části jedná o skutkově i právně shodné věci, Nejvyšší správní soud dále vychází ze závěrů tohoto rozsudku.

[17] Nejvyšší správní soud z předloženého spisu krajského soudu ověřil následující skutečnosti. Krajský soud stěžovateli zaslal formulář *Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech*, který stěžovatel zaslal vyplněný a přiložil k němu průvodní dopis, v němž se ke svým poměrům dále vyjadřuje. Uvedl, že je finančně závislý na sestře, není zaměstnán z důvodu zdravotního stavu po úrazu, exekuci a „asi věku“. Jediná specializace, která mu zůstala, je daňové poradenství a snaží se najít práci alespoň jako účetní či skladník. Jeho příjmy z podnikání (využití pozemků) byly v posledním zdaňovacím období 18 338 Kč. Nepobírá žádné dávky a nemá jiné příjmy. Vlastní tři nemovitosti v hodnotě asi 4 100 000 Kč, osobní automobil a traktor. Všechny nemovitosti jsou exekučně zablokované. Bez souhlasu exekutora je nemůže prodat ani pronajmout. Vyčíslil dluhy, které má vůči Okresní správě sociálního zabezpečení, zdravotní pojišťovně a finančnímu úřadu. Předložil výpisy z bankovních účtů se zůstatky 0 Kč a 98,45 Kč.

pokračování

[18] Krajský soud vyšel z toho, že stěžovatel neosvědčil, že jeho nemajetnost není jen důsledkem neochoty najít si práci, a dále ze skutečnosti, že stěžovatel vlastní nemovitosti, které mohl zpeněžit, uhradit z nich dluhy i soudní poplatky a náklady na zastoupení. Současně dospěl k tomu, že ani stěžovatelovy dluhy nepředstavují důvod pro osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel v kasační stížnosti tyto závěry zpochybnil. Nejvyšší správní soud závěry krajského soudu shledal jako zčásti předčasné a zčásti nesprávné.

[19] Podle ustálené judikatury sice je povinností účastníka řízení, aby osvědčil svou nemajetnost, neboť soud nezjišťuje majetkové a výdělkové možnosti z úřední povinnosti (rozsudky NSS ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004-50, č. 537/2005 Sb. NSS, ze dne 18. 9. 2018, čj. 7 As 301/2018-13, či usnesení ze dne 2. 11. 2015, čj. 6 As 220/2015-14). Nicméně ani soud nesmí zůstat pasivní. Pokud by pochyboval o pravdivosti účastníkových tvrzení, resp. Je považoval za nedostatečně doložená, je na něm, aby si, nejlépe v součinnosti s účastníkem, s ohledem na okolnosti konkrétní věci dalším šetřením učinil co možná nejpřesnější obraz o tom, jaké jsou skutečné majetkové poměry účastníka a v tomto směru zejména účastníka vyzval k doplnění jeho prohlášení, popř. doložení rozhodných skutečností. Účastníka je současně třeba poučit v tom smyslu, jakým způsobem může svá tvrzení osvědčit, aby v řízení neutrpěl újmu (rozsudky NSS ze dne 24. 9. 2008, čj. 1 As 63/2008-34, ze dne 19. 1. 2017, čj. 1 As 318/2016-13, ze dne 24. 7. 2015, čj. 2 As 153/2015-27, či ze dne 25. 1. 2018, čj. 2 As 370/2017-25).

[20] Krajský soud výše uvedeným způsobem nepostupoval a žádost o osvobození od soudních poplatků, resp. návrh na ustanovení zástupce zamítl, aniž by stěžovatele vyzval k doložení skutečností, které pro posouzení považoval za podstatné, a nepoučil jej, jakým způsobem je má osvědčit. Obecné (formulářové) poučení poskytnuté v rámci výzvy k vyplnění formuláře nelze v dané věci považovat za dostatečné. Přestože si je Nejvyšší správní soud vědom leckdy nelehké role krajských soudů při rozhodování o návrzích na osvobození od soudních poplatků, kdy tak soudy musí činit často na základě neúplných podkladů od účastníků, nelze v dané věci než na základě podané kasační stížnosti dospět k závěru, že krajský soud otázku naplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků v případě stěžovatele neposoudil řádně, přičemž závěry napadeného usnesení nemohou obstát. Po krajském soudu samozřejmě nelze požadovat, aby se poměry stěžovatele zabýval v míře přesahující rámec odpovídající povaze napadených procesních usnesení, nicméně současně je třeba trvat na tom, aby stěžovatel dostal příležitost vysvětlit či doložit skutečnosti vyhodnocené krajským soudem jako nevěrohodné či nedostatečně osvědčené. Již z tohoto důvodu by bylo namístě napadené usnesení zrušit a věc krajskému soudu vrátit k dalšímu řízení, jelikož byl procesní postup soudu zatížen vadou, která mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí.

[21] Nejvyšší správní soud však považuje za žádoucí, aby se již nyní vyjádřil i k některým závěrům krajského soudu, které nemohou obstát a mohou ovlivnit právě i podobu a rozsah skutečností, k jejichž objasnění by měly směřovat další kroky krajského soudu. První ze sporných skutkových okruhů se týká stěžovatelovy nezaměstnanosti, resp. jejích příčin. Krajský soud zde učinil závěr, podle něhož stěžovatel nepracuje z vlastního rozhodnutí a nedoložil, že by práci aktivně hledal, resp. že by mu v práci bránily tvrzené zdravotní důvody. Nejvyšší správní soud na tomto místě opakuje, že krajský soud

stěžovatele dodatečně nevyzval, aby osvědčil či objasnil některé skutečnosti týkající se např. tvrzených zdravotních překážek či jiných důvodů nezaměstnanosti (které krajský soud považoval za relevantní). Zejména je ale třeba zdůraznit, že podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu i Ústavního soudu je nutné vycházet z aktuálních objektivních majetkových poměrů stěžovatele, nikoli posuzovat příčiny, pro něž se dostal do tíživé finanční situace, či posuzovat hypotetické možnosti našetřit si na soudní poplatek. Příčiny nemajetnosti jsou totiž pro rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků zásadně irelevantní, neboť zákonodárce je jako kritérium pro posouzení nestanoví. Jinak řečeno, i kdyby účastník neměl dostatečné prostředky proto, že se nechoval zodpovědně (např. rezignoval na výdělečnou činnost, ač jí byl schopen, či si svou nemajetnost zapříčinil pácháním trestné činnosti), nelze mu za situace, kdy dostatečné prostředky vskutku objektivně nemá, zpravidla dobrodiní § 36 odst. 3 s. ř. s. odepřít. Z práva na přístup k soudu totiž nelze stěžovatele vyloučit jen na základě toho, že se do finančních nesnází dostal „vlastní vinou“ (nálezy ÚS ze dne 11. 11. 2014, sp. zn. IV. ÚS 659/12, a ze dne 20. 2. 2018, čj. II. ÚS 3112/17, či rozsudek NSS ze dne 26. 10. 2011, čj. 7 As 101/2011-66, č. 2601/2012 Sb. NSS). Na okraj lze doplnit, že určitá aktivita stěžovatele v tomto směru ostatně plyne i z obsahu listiny založené na č. l. 40 spisu krajského soudu (stěžovatelem odkazované i pro účely posouzení žádosti v nynější věci). Z ní plyne, že stěžovatel při řešení své životní situace zjevně zcela pasivní není, neboť se i při reklamaci doručení zásilky konkrétně dotazoval na možnost zaměstnání.

[22] Vzhledem ke stěžovatelem uplatněným tvrzením týkajícím se jeho zdravotního stavu lze krajský soud upozornit rovněž na závěry plynoucí z judikatury NSS, podle níž nepříznivý zdravotní stav může mít vliv na majetkové a výdělkové schopnosti žadatele. Na jedné straně jsou zpravidla se závažnou nemocí spojeny určité výdaje, které je žadatel nucen vynakládat nad rámec uspokojování běžných životních potřeb (léčba, dieta apod.), navíc je třeba zohlednit i to, že nepříznivý zdravotní stav žadateli může vlastní výdělečnou činnost znemožnit (srov. výše uvedený rozsudek sp. zn. 2 As 370/2017 či rozsudek ze dne 9. 9. 2010, čj. 1 As 23/2009-103). Relevantní mohou být i další okolnosti plynoucí z vyplněného formuláře jako např. pokročilý věk (rozsudek NSS ze dne 9. 9. 2010, čj. 1 As 23/2009-103, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2249/2005).

[23] Krajský soud v napadeném usnesení odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu vydaná v občanskoprávních věcech popírající tato východiska, resp. na usnesení Ústavního soudu, které je aprobovalo. V této souvislosti lze poznamenat, že dle judikatury samotného Ústavního soudu „*povinnost respektovat dřívější rozhodnutí Ústavního soudu se vztahuje primárně (a téměř výlučně) na nálezy; v případě, že by soud přikládal precedenční účinek usnesení, stejně jeho sílu převáží precedenční účinek nálezu*“ (nález ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05). Krajským soudem zmiňované usnesení ze dne 16. 11. 2015 sp. zn. IV. ÚS 3368/2015, proto nemůže převážet výše citované závěry plynoucí z náleзовé judikatury. Jak navíc sám Ústavní soud v daném usnesení uvedl, jednalo se o specifickou situaci, kdy neosvobození od soudních poplatků nehrálo roli z hlediska zachování přístupu k soudu, jelikož otázka osvobození od poplatkové povinnosti, resp. povinnosti hradit náklady řízení, byla řešena teprve *ex post* po vydání meritorního rozhodnutí. Stejně tak závěrům krajského soudu nesvědčí ani další zmiňované rozhodnutí (rozsudek NSS ze dne 21. 8. 2019, čj. 2 As 161/2019-22), z něhož by se na první pohled mohlo zdát, že v obecné rovině dospívá ke stejnému závěru jako krajský soud. Nelze nicméně přehlédnout, že v dané věci

pokračování

se soud zabýval pouze otázkou, zda bylo adekvátní, aby byl účastník osvobozen ze 2/3 nebo zcela (jak se domáhal). Eventualita, že by z důvodu nezaměstnanosti nebyl osvobozen od soudních poplatků vůbec (jako v nyní posuzované věci), proto nebyla vůbec „ve hře“.

[24] Ani v případě vlastnictví nemovitostí krajský soud stěžovatele dodatečně nevyzval k objasnění některých skutečností, jež považoval za zásadní pro posouzení žádosti, resp. návrhu. I zde je třeba upozornit krajský soud na to, že se v dalším průběhu řízení bude muset vypořádat s některými zásadními závěry plynoucími z judikatury týkající se otázky zpeněžování nemovitostí. Z ní plyne, že vlastnictví nemovitostí samo o sobě není překážkou osvobození od soudních poplatků. Prohlášení stěžovatele o vlastnictví nemovitosti tak není dostatečným podkladem pro závěr o schopnosti uhradit soudní poplatek. Znamenalo by to totiž, že prostředky k úhradě poplatku mohou být prostřednictvím těchto nemovitostí získány. Tak tomu ovšem vždy nemusí být, resp. ne vždy to lze po účastníkovi spravedlivě požadovat. Zpeněžení či zatížení konkrétní nemovitosti je navíc úkonem časově náročným, ve vztahu k výši soudního poplatku neadekvátním a zpeněžení pak i nevratným. Lze se však zabývat tím, zda účastníkovi z vlastnictví nemovitostí plyne příjem a ten zohlednit při komplexním posouzení životních poměrů (usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 24. 8. 2010, čj. 1 As 23/2009-95, č. 2163/2011 Sb. NSS, a nálezn Ústavního soudu ze dne 22. 6. 2021, sp. zn. I. ÚS 444/18). Odkázat lze i na výše již uvedený nálezn sp. zn. II. ÚS 3112/17, kde se Ústavní soud rovněž zabýval situací stěžovatele, který nedisponoval dostatečnými finančními prostředky a vlastnil nemovitosti zatížené exekucemi. Pokud tedy bude chtít krajský soud stěžovateli klást k tíži vlastnictví nemovitostí, bude nutné, aby si nejprve v součinnosti se stěžovatelem ujasnil, které z nich jsou zatíženy exekucemi, jaká je jejich zpeněžitelnost, zda je jejich zpeněžení ve lhůtě pro zaplacení soudního poplatku reálné či jaké stěžovateli z vlastnictví daných nemovitostí plynou příjmy a jak se promítají do jeho celkových příjmových poměrů (zda mu umožňují kromě běžných potřeb uhradit i soudní poplatky a zastoupení advokátem).

[25] Posledním okruhem skutečností, na němž krajský soud založil své rozhodnutí, je existence stěžovatelových dluhů. I zde je nutné, aby krajský soud zohlednil závěry náleznové judikatury označující existující dluhy za relevantní skutečnost pro posouzení nemajetnosti (viz výše citovaný nálezn Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 659/12, či nálezn ze dne 23. 10. 2018, sp. zn. I. ÚS 1060/18). Závaznost závěrů plynoucích z uvedených náleznů je i v tomto případě nepochybně větší než v případě krajským soudem zmiňovaného ojedinělého usnesení ze dne 18. 11. 2013 sp. zn. I. ÚS 3769/12, u něhož nelze odhlédnout od stěžejní skutečnosti, že stěžovatel v dané věci uváděl vzájemně si odporující údaje a některé skutečnosti soudu zatajil, resp. dokonce sám zpochybňoval svá tvrzení. Takový závěr nicméně krajský soud v nyní napadeném usnesení nečinil. Byť existence dluhů nenaplnuje bez dalšího podmínky k osvobození od soudních poplatků, je nutné, aby i k nim krajský soud při posouzení poměrů stěžovatele a jeho možností opatřit si finanční prostředky pro úhradu soudního poplatku a nákladů zastoupení přihlédl (rozsudek NSS ze dne 28. 2. 2006, čj. 5 Afs 155/2005-172). Krajský soud dále ve vztahu k této otázce citoval z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2017, sp. zn. 28 Cdo 573/2016, i ten však vyšel z toho, že účastníci byli vyzváni k prokázání svých tvrzení o existenci dluhů a návod poskytnutý soudy, „*zcela ignorovali*“ a dluhy věrohodně nedoložili. Ani v daném rozsudku proto nelze nalézt oporu pro to, aby soud při posouzení stěžovatelových poměrů vůbec

nepřihlížel k jím tvrzeným dluhům. Jestliže mu případně vyvstanou v tomto směru pochybnosti o jejich existenci, bude na něm, aby stěžovatele vyzval k doplnění tvrzení či osvědčení tvrzených skutečností.

IV. Závěr a náklady řízení

[26] Z důvodů výše uvedených Nejvyšší správní soud zrušil napadené usnesení krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení, ve kterém bude soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). Krajský soud v novém rozhodnutí rozhodne i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 22. prosince 2022

Jitka Zavřelová
předsedkyně senátu